

IDEAS CLAVE

A partir de 1921, no contexto da guerra civil e da oposición ao bolxevismo por parte doutros grupos participantes na revolución, comeza o proceso de consolidación do novo Estado soviético, tendo como trazo fundamental a identificación absoluta entre o Estado e o Partido Comunista. O seu comité central será o principal organismo que rixa a política do país. Os soviets perderon a súa capacidade de decisión e a disidencia foi perseguida pola policía secreta (Cheka)

En 1922 xorde oficialmente a Unión de Repúblicas Socialistas Soviéticas (URSS ou CCCP en siglas rusas). Nese momento estaba formada por Rusia, Ucraína, Bielorrusia e Transcaucasia (actuais Xeorxia, Armenia e Azerbaixán). Posteriormente irá redefinindo o seu territorio e ampliándoo no contexto da Segunda Guerra Mundial, ata chegar a 15 Repúblicas Socialistas Soviéticas.

A primeira Constitución da URSS data de 1924. Nela establécese que o órgano de goberno supremo é o Congreso dos Soviets. Entre congresos, esa autoridade suprema é exercida polo Comité Executivo Central. Ámbalas dúas institucións están controladas polo Partido Comunista da Unión Soviética (PCUS), de xeito que se produce un paralelismo absoluto entre Estado e Partido.

Lenin (1917-1924)

Para solucionar a grave crise provocada pola Gran Guerra e a escaseza derivada do comunismo de guerra, Lenin impulsou a denominada Nova Política Económica (NEP), que supoñía, na práctica, o retorno parcial a unha economía de mercado mediante os seguintes elementos:

- Fin das incautacións de produción ao campesiñado, permitindo certa actividade comercial e recuperando fórmulas de propiedade privada no campo.
- Freo á colectivización forzosa de industria e comercio, permitindo propiedade privada na pequena industria e no comercio.
- Control directo por parte do Estado de actividades como a banca, industria pesada e comercio exterior.

A NEP conseguiu paliar os efectos da crise provocada pola contenda civil e pola Gran Guerra. Permanecerá operativa ata 1928, momento no que Stalin comezará a planificación total da economía.

Stalin (1924 - 1953)

A morte de Lenin en 1924 fai patente a loita pola sucesión á fronte do Estado soviético entre os dirixentes do PCUS, loita que xa comezara anos atrás. Como parte do núcleo dos revolucionarios e organizador do Exército Vermello, destacaba teoricamente na sucesión á Lenin León Trotski, pero Iósif Stalin conseguirá illar politicamente a Trotski e condenalo ao desterro en 1929. Para iso empregará alianzas con outros líderes revolucionarios (como Kamenev, ou Zinoviev, entre outros) aos que logo abandonará e perseguirá. Ideoloxicamente, Trotski era partidario da *Revolución permanente* para estender o socialismo fóra das fronteiras soviéticas; mentres que, pola súa banda, Stalin era partidario do *Socialismo nun só país*, é dicir, converter á URSS nunha grande potencia que servise de exemplo a futuras revolucións. En 1940, no seu exilio en México, Trotski será asasinado por Ramón Mercader,

un axente de Stalin.

Ata a súa morte en 1953, Stalin convértese no líder absoluto da URSS, establecendo unha ditadura autoritaria na que toda oposición era perseguida.

Desde unha perspectiva política, o culto ao líder será un dos elementos clave do stalinismo: Stalin é presentado como a personificación do socialismo e calquera posición política diverxente será condenada por "contrarrevolucionaria." Os procesos de Moscova (1936-1938) constitúen un exemplo da represión stalinista, que afectou ao conxunto da sociedade: membros do PCUS, intelectuais, militares... As execucións ou envío aos campos de traballo forzado (*gulags*) foron os mecanismos que conformaron a represión e a consolidación do totalitarismo stalinista. Durante o stalinismo, o vencello entre Estado e Partido aínda foi máis intenso e xerouse unha elite social, a *nomenklatura*, coa que Stalin controlaba os resortes do Estado e do PCUS.

No que respecta á economía, en 1928 Stalin abandona a NEP, considerada anticomunista, e inicia a planificación da economía por parte do Estado:

- Na agricultura, a propiedade foi colectivizada, establecéndose dous tipos de explotacións agropecuarias: *kolhoc* e *sovhoc*
- Na industria, deseñáronse os denominados planos quinquenais, co obxectivo de converter á URSS nunha potencia industrial, tecnolóxica e militar. Os planos quinquenais priorizaron a industria pesada e militar. Ao centrarse na industria pesada, as condicións e nivel de vida dos cidadáns víronse afectadas, malia que o Estado garantía sanidade, educación e vivenda.

RESUME

DOC 1

Avanzamos demasiado na nacionalización do comercio e da industria, no bloqueo dos intercambios locais. Era un erro? Certo. Podemos admitir en certa medida o libre intercambio local, sen destruír o poder político do proletariado, senón consolidándoo (...). O campesiñado pode e debe traballar no seu propio interese, posto que xa non se lle pedirán todos os seus excedentes, senón soamente unha taxa que é necesario fixar axiña de antemán. O fundamental é que o pequeno campesiño se atope estimulado, impulsado.

LENIN: Discurso no X Congreso do Partido Comunista (1921)

DOC. 2

Os procesos de Moscova contra a vella garda bolxevique e os xefes do Exército vermello foron o clásico exemplo de castigo por delitos posibles. Tralas fantásticas e inventadas acusacións pode detectarse un cálculo lóxico (...) Stalin procedeu a declarar que existía un complot para o derrocamento do goberno (...) A presunción central do totalitarismo de que todo é posible conduce así (...) á absurda e temible consecuencia de que debe ser castigado cada delito que os gobernantes podan concebir, sen ter en conta se foi ou non foi cometido

H. ARENDT: *As orixe do totalitarismo* (1974)